

JI-102

June-2022

M.Com., Sem.-II**EA/EE – 411 : Cost-Accounting – I**

Time : 2 Hours]

[Max. Marks : 50

- સૂચનાઓ : (1) વિભાગ-Iના બધા પ્રશ્નોના સમાન ગુણ છે.
 (2) વિભાગ-Iમાં કોઈપણ બે પ્રશ્નોના ઉત્તર આપવાના છે.
 (3) વિભાગ-IIફરજીયાત છે.

વિભાગ – I

કોઈપણ બે પ્રશ્નોના જવાબ આપો :

1. અલીશા કંપની લિમિટેડની પડતરની ખાતાવહીમાં તા. 01-04-2021ના રોજ નીચે પ્રમાણે બાકીઓ હતી : **20**

વિગત	ઉધાર (₹)	જમા (₹)
માલસામાન ખાતાવહી નિયંત્રણ ખાતું	80,000	—
ચાલુ શ્રમ ખાતાવહી નિયંત્રણ ખાતું	60,000	—
તૈયાર માલ ખાતાવહી નિયંત્રણ ખાતું	40,000	—
સામાન્ય ખાતાવહી હવાલા ખાતું	—	1,80,000
	1,80,000	1,80,000

તા. 31મી માર્ચ, 2022ના રોજ પૂરા થતા વર્ષમાં વ્યવહારો નીચે મુજબ હતા :

વિગત	₹
માલસામગ્રીની ખરીદી	3,00,000
આવકમાલ ગાડાભાડું	10,000
ઉત્પાદન માટે આપેલ માલસામાન	3,20,000
મરામત માટે આપેલ માલસામાન	20,000
પ્રત્યક્ષ મજૂરી	4,80,000
પરોક્ષ મજૂરી	20,000
ખરેખર ચૂકવેલ કારખાના ખર્ચ	1,00,000
ખરેખર ચૂકવેલ વહીવટી ખર્ચ	20,000
ખરેખર ચૂકવેલ વેચાણ ખર્ચ	30,000
કારખાના ખર્ચની વસૂલાત	1,60,000
વહીવટી ખર્ચની વસૂલાત	18,000
વર્ષ દરમિયાન તૈયાર માલનું ઉત્પાદન	9,70,000
વેચેલ માલની પડતર	9,78,000
વેચાણ	12,90,000

ઉપરની વિગતો પરથી કંપનીની પડતરની ખાતાવહીમાં જરૂરી ખાતાં તૈયાર કરો, તેમજ તા. 31-03-2022નાં રોજનું કાચું સરવૈયું તૈયાર કરો.

2. (A) એક મોબાઇલ બનાવતી કંપનીને 350 મોબાઇલ પૂરા પાડવાનો ઓર્ડર મળ્યો છે. જ્યારે કંપનીએ પ્રથમ 50 મોબાઇલ બનાવ્યા, ત્યારે તેની કુલ પડતર નીચે પ્રમાણે હતી :

	(₹)
પ્રત્યક્ષ માલસામાન	1,00,000
પ્રત્યક્ષ મજૂરી [10,000 કલાકો × ₹ 10]	1,00,000
ઓજારોનો ખર્ચ [ફરીથી વાપરી શકાય]	50,000
ચલિત પરોક્ષ ખર્ચ [10,000 કલાકો × ₹ 5]	50,000
સ્થિર પરોક્ષ ખર્ચ	1,00,000
	4,00,000

આ કંપનીમાં ઉત્પાદનને 80% અધ્યયન વક્ર લાગુ પાડી શકાય છે. મેનેજર એમ માને છે કે જો ₹ 12,25,000થી વધુ ભાવ કહેવામાં આવે તો ઓર્ડર સ્વીકારાય તેમ નથી, પરંતુ કંપની પાસે કામ ઓછું હોવાથી આ ઓર્ડર સ્વીકારવો પડે તેમ છે.

આ ઓર્ડર ₹ 12,25,000ની કિંમતે સ્વીકારી શકાય ?

- (B) પડતર અંકુશ અને પડતર ઘટાડા વચ્ચેનો તફાવત સ્પષ્ટ કરો. 10

3. બિનીતા લિમિટેડ બે પેદાશો બનાવે છે 'X' અને 'Y'. બંને પેદાશોનું ઉત્પાદન એક જ પ્રકારના ચંત્ર દ્વારા અને એક જ પ્રકારની પ્રક્રિયાને આધારે થાય છે. આ બંનેની વિગતવાર માહિતી નીચે મુજબ છે : 20

વિગત	'X'	'Y'
વાર્ષિક ઉત્પાદન એકમો	3000	2000
યાંત્રિક કલાક (એકમઠીઠ)	6	3
પ્રત્યક્ષ કામદાર કલાક (એકમઠીઠ)	3	5
ખરીદ ઓર્ડરની સંખ્યા	100	50
ગોઠવણીની સંખ્યા	300	100

જુદી-જુદી પ્રવૃત્તિઓની પડતર નીચે મુજબ છે :

	(₹)
જથ્થા આધારિત	87,500
ચંત્ર પ્રવૃત્તિ આધારિત	2,40,000
ખરીદ ઓર્ડર આધારિત	22,500
ગોઠવણીની સંખ્યા આધારિત	30,000
	3,80,000

પરોક્ષ ખર્ચા પ્રત્યક્ષ કામદાર કલાક પર આધારિત છે.

- (1) પ્રણાલિકાગત પદ્ધતિ અને
- (2) પ્રવૃત્તિ આધારિત પડતર પદ્ધતિ મુજબ એકમઠીઠ પડતર અને કુલ પડતર દર્શાવતું પડતર પત્રક તૈયાર કરો.

4. (A) એક કંપની તેની ઉત્પાદન શક્તિની 50% ક્ષમતાએ 1,00,000 કેલ્ક્યુલેટરનું ઉત્પાદન કરે છે. 10
એક કેલ્ક્યુલેટરની હાલની પડતર નીચે મુજબ છે :

	(₹)
પ્રત્યક્ષ માલસામાન	32
પ્રત્યક્ષ મજૂરી	8
કારખાના પરોક્ષ ખર્ચ	48 (50% સ્થિર)
વેચાણ પરોક્ષ ખર્ચ	8 (25% ચલિત)

કેલ્ક્યુલેટર દીઠ વેચાણ કિંમત ₹ 120 છે.

ચાલુ વર્ષ દરમિયાન તેઓ આટલી જ સંખ્યામાં ઉત્પાદન કરવા માગે છે. પરંતુ તેઓની ધારણા એ છે કે -

- (1) તેની સ્થિર પડતરમાં 10%નો વધારો થશે.
- (2) પ્રત્યક્ષ મજૂરીના દરમાં 10%નો વધારો થશે.
- (3) પ્રત્યક્ષ માલસામાનના ભાવમાં 10%નો વધારો થશે.
- (4) વેચાણ કિંમતમાં વધારો કરી શકાશે નહીં.

આ સંજોગો હેઠળ તેને તેની ઉત્પાદન શક્તિના વધારાના 10% ઓર્ડર મળ્યો છે. જો કંપની સમગ્રપણે ₹ 21,00,000નો નફો કમાવવા ઈચ્છતી હોય, તો તેણે આ ઓર્ડર માટે લઘુત્તમ કિંમત કેટલી કહેવી જોઈએ એ માટે તમે શું ભલામણ કરશો ? સ્થિર ખર્ચ હાલના ઉત્પાદનમાંથી પૂરેપૂરો વસૂલ થાય છે, તેમ માની લો.

- (B) કિંમત નિર્ધારણની વિવિધ પદ્ધતિઓ સમજાવો. 10

વિભાગ - II

5. નીચે આપેલા પેટા પ્રશ્નો માટે સાચો વિકલ્પ પસંદ કરો : (કોઈપણ પાંચ) 10

- (1) બિન-સંકલિત હિસાબી પદ્ધતિને _____ નામથી પણ ઓળખવામાં આવે છે.
 - (a) પડતર નિયંત્રણ હિસાબી પદ્ધતિ
 - (b) પડતર હિસાબી પદ્ધતિ
 - (c) નાણાંકીય હિસાબી પદ્ધતિ
 - (d) ઉપરના પૈકી એકપણ નહિ
- (2) માલસામાનનો અસામાન્ય બગાડ _____ ખાતે ઉદ્ધારાશે.
 - (a) પડતરના નફા-નુકશાન ખાતે
 - (b) માલસામાન ખાતાવહી ખાતે
 - (c) ચાલુકામ ખાતે
 - (d) શિરોપરી ખર્ચ ખાતે
- (3) બિન-સંકલિત હિસાબી પદ્ધતિમાં રોકડ વ્યવહારો _____ માં નોંધવામાં આવે છે.
 - (a) સામાન્ય ખાતાવહી હવાલા ખાતા
 - (b) રોકડ ખાતા
 - (c) દેવાદાર ખાતા
 - (d) ઉપરના પૈકી એકપણ નહિ
- (4) _____ ને અધ્યયન વક્રની અસર થાય છે.
 - (a) પ્રત્યક્ષ માલસામાન
 - (b) પ્રત્યક્ષ મજૂરી
 - (c) ચલિત પરોક્ષ ખર્ચ
 - (d) સ્થિર પરોક્ષ ખર્ચ

- (5) માલસામાનના એ.બી.સી. (ABC) વિશ્લેષણમાં 'બી' વર્ગની વસ્તુઓ પર _____ જરૂરી છે.
- (a) કડક નિયંત્રણ (b) માફકસર કે માપનું નિયંત્રણ
(c) તદ્દન ઓછું નિયંત્રણ (d) ઉપરના પૈકી એકપણ નહિ
- (6) જો વસૂલ થયેલ પરોક્ષ ખર્ચ ખરેખર થયેલ પરોક્ષ ખર્ચ કરતા વધારે હોય, તો તેને _____ કહેવામાં આવે છે.
- (a) પરોક્ષ ખર્ચની ઓછી વસૂલાત
(b) પરોક્ષ ખર્ચની અધિક વસૂલાત
(c) ફાળવણી
(d) ઉપરના પૈકી એકપણ નહિ
- (7) પ્રવૃત્તિ આધારિત પડતર પદ્ધતિનો _____ સાથે સંબંધ છે.
- (a) પ્રત્યક્ષ માલસામાન (b) પ્રત્યક્ષ મજૂરી
(c) પરોક્ષ ખર્ચ (d) ઉપરના પૈકી એકપણ નહિ
- (8) _____ એ પ્રવૃત્તિ આધારિત પડતર પદ્ધતિની પરિભાષા નથી.
- (a) પડતર કેન્દ્ર (Cost pool) (b) પડતર ચાલક
(c) MRP (d) પરોક્ષ ખર્ચ
- (9) _____ એ પ્રવૃત્તિ આધારિત પડતર પદ્ધતિનો લાભ નથી.
- (a) યોગ્ય પડતર ફાળવણી (b) નિર્ણય પ્રક્રિયામાં સુધારો
(c) પ્રાથમિક પડતરમાં ઘટાડો (d) પ્રવૃત્તિઓ પર વધુ સારું નિયંત્રણ
- (10) ચલિત પડતર આધારિત કિંમત નિર્ધારણને _____ નામથી પણ ઓળખવામાં આવે છે.
- (a) કુલ પડતર આધારિત કિંમત નિર્ધારણ
(b) પ્રત્યક્ષ પડતર આધારિત કિંમત નિર્ધારણ
(c) રૂપાંતર પડતર આધારિત કિંમત નિર્ધારણ
(d) સીમાંત પડતર આધારિત કિંમત નિર્ધારણ
- (11) રૂપાંતર પડતર આધારિત કિંમત નિર્ધારણમાં _____ નો સમાવેશ થતો નથી.
- (a) પ્રત્યક્ષ મજૂરી (b) પરોક્ષ મજૂરી
(c) ઉત્પાદન પરોક્ષ ખર્ચ (d) વહીવટી પરોક્ષ ખર્ચ
- (12) વસ્તુના કિંમત નિર્ધારણમાં _____ મર્યાદિત કરતું પરિબલ છે.
- (a) ગ્રાહક માંગ (b) સરકારી કાયદા
(c) હરિફોના પ્રતિભાવો (d) ઉપરના બધાજ

JI-102

June-2022

M.Com., Sem.-II**EA/EE – 411 : Cost-Accounting – I****Time : 2 Hours]****[Max. Marks : 50**

- Instructions :** (1) All questions in Section-I carry equal marks.
 (2) Attempt any **two** questions in Section-I.
 (3) Section-II is compulsory.

SECTION – IAttempt any **two** questions.

1. The following balances appeared in the cost ledger of ALISHA Company Ltd. as on 01-04-2021 :

20

Particulars	Debit (₹)	Credit (₹)
Stores ledger control A/c.	80,000	–
Work-in-Progress ledger control A/c.	60,000	–
Finished goods ledger control A/c.	40,000	–
General ledger adjustment A/c.	-	1,80,000
	1,80,000	1,80,000

Transactions for the year ended 31st March, 2022 were as under :

Particulars	₹
Purchase of materials	3,00,000
Carriage inward	10,000
Material issued to production	3,20,000
Material issued to repairs	20,000
Direct wages	4,80,000
Indirect wages	20,000
Actual factory overheads paid	1,00,000
Actual administrative overheads paid	20,000
Actual selling overheads paid	30,000
Factory overheads recovered	1,60,000
Administrative overheads recovered	18,000
Finished goods produced during year	9,70,000
Cost of sales	9,78,000
Sales	12,90,000

From the above information prepare necessary accounts in the cost ledger of the company and prepare Trial Balance as on 31-03-2022.

2. (A) A mobile manufacturing company has received an order to supply 350 mobiles. When company has completed the production of first 50 mobiles, the total cost was as follows :

10

	(₹)
Direct Material	1,00,000
Direct Labour [10,000 hours × ₹ 10]	1,00,000
Tooling Cost [re-usable]	50,000
Variable Overhead [10,000 hours × ₹ 5]	50,000
Fixed Overhead	1,00,000
	4,00,000

An 80% Learning curve is thought to be pertinent in this case. The manager believes that the quotation is unlikely to be accepted if it exceeds ₹ 12,25,000 and as the company is short of work it believes that the contract is vital.

Can the contract be accepted at ₹ 12,25,000 ?

- (B) Distinguish between cost control and cost reduction.

10

3. BINITA Ltd. manufactures two products 'X' and 'Y'. Both products are produced with the help of same machinery and similar processes. The detailed information is as follows :

20

Particulars	'X'	'Y'
Annual Production Units	3000	2000
Machine hours per unit	6	3
Direct Labour hours per unit	3	5
No. of purchase orders	100	50
No. of set-ups	300	100

The cost of various activities are as follows :

	(₹)
Related to volume	87,500
Related to machine activity	2,40,000
Related to purchase order	22,500
Related to no. of set-ups	30,000
	3,80,000

Overheads are based on direct labour hours.

Prepare Cost Statement showing per unit cost and total cost under

- (1) Conventional System and
- (2) Activity Based Costing System

4. (A) A Company produces 1,00,000 calculators at 50% capacity. The present cost per calculator is as follow : 10

	(₹)
Direct Material	32
Direct Labour	8
Factory Overheads	48 (50% Fixed)
Selling Overheads	8 (25% Variable)

Selling price per calculator is ₹ 120.

During the current year they intend to produce the same number but anticipates that...

- (1) Their Fixed Cost will go up by 10%.
- (2) Rate of direct labour will increase by 10%
- (3) Rate of direct material will increase by 10%
- (4) Selling price cannot be increased.

Under these circumstances they obtain an order for a further 10% of their capacity.

What minimum price will you recommend for accepting the order to ensure the company an over all profit of ₹ 21,00,000 ?

Assume that the fixed cost is recovered out of the current production.

- (B) Discuss different methods of pricing. 10

Section – II

5. Select correct answer for the following sub-questions : (Any five) 10

- (1) Non-integrated Accounting System is also known as _____.
 - (a) Cost Control Accounting
 - (b) Cost Accounting
 - (c) Financial Accounting
 - (d) None of the above

- (2) Abnormal loss of material will be debited to _____.
 - (a) Costing Profit and Loss Account
 - (b) Stores Ledger Account
 - (c) Work-in-progress Account
 - (d) Overhead Account

- (3) In Non-integrated Accounting cash transactions are recorded in _____.
 - (a) General Ledger Adjustment Account
 - (b) Cash Account
 - (c) Debtors Account
 - (d) None of the above

- (4) _____ is affected by Learning Curve.
- (a) Direct Material (b) Direct Wages
(c) Variable Overhead (d) Fixed Overhead
- (5) In ABC analysis of Inventory, 'B' class items require _____.
- (a) Strict Control (b) Moderate Control
(c) Loose Control (d) None of the above
- (6) If overheads absorbed are higher than actual overheads incurred, the situation is called _____.
- (a) Under absorption of overheads
(b) Over absorption of overheads
(c) Allocation
(d) None of the above
- (7) Activity Based Costing System has relation with _____.
- (a) Direct Material (b) Direct Labour
(c) Overheads (d) None of the above
- (8) _____ is not terminology of Activity Based Costing System.
- (a) Cost Pool (b) Cost Driver
(c) MRP (d) Overheads
- (9) _____ is not a benefit of Activity Based Costing System.
- (a) Accurate Cost Allocation (b) Improved Decision Making
(c) Reduction of Prime Cost (d) Better Control on Activities
- (10) Variable Cost pricing is also known as _____
- (a) Full Cost pricing (b) Direct Cost pricing
(c) Conversion Cost pricing (d) Marginal Cost pricing
- (11) _____ is not included in Conversion Cost pricing.
- (a) Direct Labour (b) Indirect Labour
(c) Production Overhead (d) Administrative Overhead
- (12) _____ is a limiting factor in product pricing.
- (a) Consumer Demand (b) Government Laws
(c) Competitors Reaction (d) All of above